

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet”

[COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD)]

(2016/C 177/10)

Raportöör: Jan SIMONS

27. jaanuaril 2016 otsustas nõukogu ja 21. jaanuaril 2016 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet”

[COM(2015) 667 final – 2015/0313 (COD)].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infotehnoloogia sektsioon võttis arvamuse vastu 4. märtsil 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 515. istungjärgul 16. ja 17. märtsil 2016 (16. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 175, erapooletuks jäi 2.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut muuta määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet, kuna see on kooskõlas laiemas lähenemisviisiga korraldada ELi välismerepiiride järelevalvet senisest tõhusamalt.

1.2. Kooskõlas komitee 2015. aasta septembri ja detsembri resolutsioonidega pagulaste massilise saabumise kohta soovib komitee siiski veel kord rõhutada, et kavandatavate meetmete rakendamisel on oluline kiire tegutsemine. Olukord, kus üle mere kulgevad pagulasteveod nõuavad endiselt inimohvreid, jätkub sisserändajate ebaseaduslik juurdevool ning liikmesriigid võtavad alalisi piirikontrolle kehtestades ühepoolseid meetmeid, ei saa ega tohi jätkuda.

1.3. Komitee soovib tungivalt jätta nii määruse ettepanekute pealkirjades kui ka kogu sisus Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti nimest välja rannikuvalve osa, mille tulemusel kannaks amet nime „Euroopa Piirivalve Amet”. Euroopa Piirivalve Amet täidab vaid üht rannikuvalve üleannet, samas kui paljud teised rannikuvalve ülesanded on Euroopa Meresõiduohutuse Ameti kanda. Sõna „rannikuvalve” kasutamine piirivalve ameti nimetuses põhjustab suure tõenäosusega tarbetut segadust ja võib aja jooksul kaasa tuua tegevuste dubleerimise.

1.4. Komitee tervitab ettepanekut laiendada Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) ülesandeid: EMSA on viimastel aastatel andnud olulise panuse meresõiduohutuse parandamisse ning laevade tekitatud saaste ennetamisse ja kõrvaldamisse. Siiski on komiteel tõsiseid kahtlusi, kas EMSA oma inim- ja rahaliste ressursidega on suuteline nende täiendavate ülesannetega nõuetekohaselt toime tulema.

1.5. Murettekitav on asjaolu, et väikeseid kummi- või puupaate ei ole võimalik või on väga keeruline satelliidipildidel tuvastada. Komisjon usub, et nendest piirangutest on võimalik vabaneda kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide (*Remotely Piloted Aircraft System*) ehk droonide kasutuselevõetuga. Komitee jagab seda arvamust, kuna need võimaldavad täielikku jälgimist, aidates muu hulgas vältida inimohvreid.

1.6. Komitee arvates on samavõrd murettekitav, et liikmesriigid kehtestavad alalisi piirikontrolle, mis uuringute kohaselt tekitavad märkimisväärseid kulusid. Tema arvates võimaldaks kulutõhus ja -tasuv rannikuvalve süsteem liikmesriikidel loobuda alalistest kontrollidest ja taaskehtestada Schengeni süsteem selle senises hiilguses.

1.7. Komitee on seisukohal, et aktiivsem koostöö ja teabevahetus kolme asjaomase ELi ameti vahel ning rannikuvalvet teostavate riiklike asutustega peaks viima tõhusa ja tulemusliku rannikuvalve süsteemi loomiseni. Komitee nõuab siiski kiiret otsust. Probleemid on liiga pakilised selleks, et aega raisata.

2. Sissejuhatus

2.1. 15. detsembril 2015 avaldas Euroopa Komisjon ettepaneku „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet” (COM(2015) 667 final). Seejärel taotlesid nõukogu ja Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikele 2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt selle kohta arvamuse koostamist.

2.2. Komitee teeb seda meeleldi, kuna käsitab ettepanekut muuta määrust nr 1406/2002 olulise sammuna, et tugevdada Euroopa koostööd rannikuvalveteenuste valdkonnas ning parandada koostööd ja kooskõlastamist vastavate ELi ametite vahel, saavutamaks sünergia, millega tagatakse ametite tõhusam ja kulutasuvam tegevus. See võimaldab ELi ametitel pakkuda piiri- ja rannikuvalve ülesandeid täitvatele riiklikele ametiasutustele kulutasuvalt kvaliteetset teavet.

2.3. See on hädavajalik, sest komisjoni andmete kohaselt vastutab praegu liikmesriikides rannikuvalve ülesannete täitmise eest üle 300 tsiviil- ja militaarasutuse, tehes seda mitmes eri valdkonnas, nagu meresõiduohutus, piirikontroll, kalanduskontroll, tollikontroll, keskkonnakaitse jne.

2.4. Neid riiklike ametiasutusi toetavad nende teenistusülesannete täitmisel mitmed ELi ametid, sealhulgas Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (Frontex), Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) ja Euroopa Kalanduskontrolli Amet (EFCA).

2.5. Kõnealune seadusandlik ettepanek on osa Euroopa Komisjoni esitatud meetmepaketist, mille eesmärk „on tugevdada Euroopa välispiiride kaitset, sealhulgas Euroopa koostööd rannikuvalveülesannete vallas”. Teised paketti kuuluvad ettepanekud hõlmavad määrust, millega luuakse Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet, ning ettepanekut muuta nõukogu määrust (EÜ) nr 768/2005, millega luuakse – sarnaselt siinkohal käsitletavale ettepanekule – Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuur.

2.6. Samasse teemaderingi kuuluv komisjoni teatise teemal „Euroopa piiri- ja rannikuvalveamet ning Euroopa välispiiride tõhus haldamine” (COM(2015) 673 final) märgitakse, et komisjoni ettepanekute põhjuseks on ELi välispiiri ebaseaduslike ületamiste tohtu hulk.

2.7. 2015. aasta jaanuarist novembrini ületati komisjoni teatise kohaselt (COM(2015) 673 final, 1. peatükk ja allmärkus 1) ELi välispiiri ebaseaduslikult enam kui 1,5 miljonil korral. Selle tulemusena liikusid pagulased ja sisserändajad suurte hulkadena edasi läbi ELi, ilma et nende isikud oleksid tuvastatud või nad oleksid registreeritud.

2.8. Selle tulemusena sattus Schengeni lepingu surve alla. Mõni liikmesriik on vahepeal otsustanud kehtestada oma sisepiiridel ajutise kontrolli, kuid selline olukord ei saa ega tohi pikalt kesta.

2.9. Prantsusmaa valitsuse mõttekoja France Stratégie hiljutine uuring näitab, et Schengeni lepingust loobumine võib kaasa tuua kuni 100 miljardi euro suuruse majandusliku kahju. Pikemas perspektiivis võivad tehingud 26 Schengeni riigi vahel väheneda 10–20 % ja rahvamajanduse kogutoodang võib Schengeni riikides langeda 0,8 %.

2.10. 2015. aasta mais avaldatud rändeteemalises teatises „Euroopa rände tegevuskava” (COM(2015) 240 final) märkis komisjon, et kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 77 on vaja sisse viia välispiiri ühine haldamine.

2.11. Lisaks teatas Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker oma 2015. aasta septembri kõnes olukorrast Euroopa Liidus, et ta esitab 2015. aasta lõpuks ettepanekud täielikult toimiva Euroopa piiri- ja rannikuvalvesteemi kohta ja seda ta ka 15. detsembril 2015 tegi. Kõnealune ettepanek on üks neist.

3. Üldised märkused

3.1. Juba oma 16. septembril 2015 vastu võetud resolutsioonis praeguse pagulaskriisi kohta nõudis komitee, et Euroopa peab võtma viivitamatuid vastutustundlikke ja ühiseid Euroopa meetmeid, et tulla toime pagulaste massilise saabumisega.

3.2. Samas resolutsioonis väljendas komitee muret, et õõnestatakse Schengeni lepingut ning kaupade ja isikute vaba liikumist. Seda rõhutati veelkord komitee 10. detsembri 2015. aasta resolutsioonis pagulaste kohta, kus öeldi: „Oluline on nõuetekohaselt turvata Schengeni riikide välispiire. Siiski ei aita sisemiste tõkete taaspaigaldamine ja müüride püstitamine kuidagi lähendada ELi kodanikke ega edendada ELi kodakondsust”.

3.3. Komitee arvates on äärmiselt oluline, et meetmeid võetaks kiirelt, et parandada koostööd piirivalveüksimustes, sealhulgas rannikuvalve osas. Seetõttu nõustub komitee komisjoni ettepanekuga muuta määrust (EÜ) nr 1406/2002, millega luuakse Euroopa Meresõiduohutuse Amet, ja toetab eriti ideed – kuid mitte ettepanekut selle praegusel kujul – luua Frontexi baasil Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet, mis teeks tihedat koostööd Euroopa Meresõiduohutuse Ametiga (EMSA) ja Euroopa Kalanduskontrolli Ametiga (EFCA).

3.4. Siiski ei mõista komitee, miks Euroopa Komisjoni ettepanekus nn uue Frontexi kohta räägitakse rannikuvalvest. Nimelt on EMSA on juba välja töötanud erinevad ainulaadsed meresõidu infosüsteemid ja sellega seoses kogemusi omandanud ning talle antakse komisjoni ettepanekutes ka tulevikus täiendavaid ülesandeid selles valdkonnas.

3.5. Valdonna ekspertide kohaselt võib seda järelada eelarve ettepanekutest. Nii näiteks võib finantssegitusest järelada, et EMSA kanda jääb kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide teenuste (drooniteenused) sisseostmine, millega on võimalik lisada EMSA süsteemidesse täiendav andmete tasand, mis hõlmab enam kui lihtsalt piirivalveandmed.

3.6. Samuti soovib komitee võimalike vääritimõistmiste ärahoidmiseks vältida terminit „rannikuvalve”. Lisaks nähtub praegusest koostööst eelnimetatud kolme ameti vahel, et ülesannete jaotus on osutunud praktikas tõhusaks ja tulemuslikuks.

3.7. Komitee nõuab, et rannikuvalveülesannete täitmise eest vastutavad riiklikud ametiasutused peaksid parandatud koostööst lühikese aja jooksul kasu saama tõhusama teabevahetuse ja ELi välispiiride parema järelevalve näol.

3.8. Komitee tervitab asjaolu, et EMSA haarab juhirolli, parandamaks kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide abil (droonid) märkimisväärselt järelevalvesuutlikkust Euroopa Liidu välismerepiiril. Need süsteemid võimaldavad mitte ainult tõhusamat ja tulemuslikumat kontrolli, vaid neid võib kasutada ka eri eesmärkidel.

3.9. Euroopa Meresõiduohutuse Ameti loomise määruse muutmise kohta koostatud arvamuses⁽¹⁾ leidis komitee, et annab positiivse hinnangu EMSA rollile meresõiduohutuse parandamisel liikmesriikides. Juba siis teatas ta, et peab tuleviku seisukohast väga oluliseks, et EMSA ülesandeid ja pädevusi laiendataks vastutustundlikul viisil.

3.10. Selleks, et EMSA saaks neid lisaülesandeid nõuetekohaselt täita, on oluline, et ametil oleksid selleks asjakohased inim- ja rahalised ressursid. ELi eelarve võimaldab EMSA eelarvet igal aastal suurendada 22 miljoni euro võrra kuni aastani 2020 ja võtta tööle 17 ajutist töötajat. Komitee kahtleb, kas see on piisav. Kuigi otseselt seotud osalejad, nagu EMSA, peavad seda piisavaks, on komitee seisukohal, et nende vahendite juures puudub tegutsemisruum reageerimaks hädaolukordadele, mis kunagi kindlasti aset leiavad. Komitee peab mõttekaks luua finantspuhver.

3.11. Komiteele valmistab suurt muret asjaolu, et praeguse tehnoloogiaga on keeruline jälgida väikeste puu- või kummipaatidega liikuvaid pagulasi. Satelliiditeave on kättesaadav ainult konkreetsetel aegadel sõltuvalt satelliitide liikumistrajektoorist ümber maakera. Komisjoni sõnul saaks nendest piirangutest vabaneda kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide (droonide) kasutuselevõtuga.

3.12. Pagulasvoo ulatusest tulenevalt peab komitee humanitaarsest seisukohast ning tõhusama ja tulemuslikuma rannikuvalve eesmärgil oluliseks tuvastada merel kõikide aluste liikumised, et võimaldada päästeteenistustel õigeaegselt reageerida.

3.13. Komitee arvates on õige, et kolmest ametist valiti kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide (droonide) teenuste korraldamisel juhirolli just EMSA.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee pooldab ELi ametite omavahelise ja riiklike rannikuvalveasutustega tehtava koostöö parandamist, mille tulemuseks peaks olema kulutõhus ja -tasuv ELi välismerepiiride valvamine.

4.2. Tohutute rändevoogude tõttu tuleb see kiirelt ellu viia. Komitee arvates on igasugune meetmete rakendamisega viivitamine – ükskõik, mis põhjusel – vastuvõetamatu. Vastupidi, kõik komisjoni ettepanekud, ja seega mitte ainult kõnealune EMSA ettepanek, tuleb – seejuures siiski komitee nägemust arvesse võttes – vastu võtta ja viivitamatult ellu viia.

4.3. Komitee pooldab EMSA ülesannete laiendamist, sest EMSA on organisatsioon, mis on viimastel aastatel tõestanud, et ta on edukas kõrgetasemelise meresõiduohutuse ja turvalisuse tagamisel ning tal on olnud tähtis roll laevade tekitatud saastega võitlemisel.

4.4. EMSA ülesannete laiendamise tulemuseks peab olema reaalajas edastavate mereseireandmete levitamise parandamine kolme ELi ameti ja rannikuvalve eest vastutavate liikmesriikide ametiasutute vahel, kaugjuhitavate õhusõidukite süsteemide (droonide) kasutamine ELi välismerepiiride järelevalves, satelliitide kogutud teabe kättesaadavus, ühiseid operatsioone toetavad paremad sideteenused ning haridusele ja koolitusele oluliselt suurema tähelepanu pööramine ja sellesse investeerimine.

4.5. Komitee imestab, miks pühendab komisjon oma ettepanekus ühe peatüki sellele, et Euroopa Kosmoseagentuur (ESA) lõpetab tasuta satelliitleviga automaatsete identifitseerimise süsteemide (SAT-AIS andmed) teenuste osutamise, ent ei viita seejuures komisjoni ettepaneku finantsselgitusele, mille kohaselt on sellele alates 2017. aastast eraldatud rahalised vahendid, samas kui 2016. aasta kulud kaetakse Coperniciuse programmist. Komitee loodab, et viimatimainitu leiab kinnitust.

Brüssel, 16. märts 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹⁾ ELT C 107, 6.4.2011, lk 68.